

Δυναμική ομάδας και εκπαίδευση σε ομάδες – βασικοί ορισμοί

ANNA ΤΣΙΜΠΟΥΚΛΗ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ, ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Βασικές έννοιες

Δυναμική

Διεργασία

Στάδια

Σκοπός κάθε ομάδας

Παραγωγικές

Αντιπαραγωγικές

Ετερογενείς

Ομοιογενείς

Ισχυρές

Ανίσχυρες

Πώς ορίζονται οι ομάδες;

- Πώς ορίζεται η ομάδα;
- Ποια είναι τα στάδια στη ζωή μιας ομάδας;
- Πώς ορίζεται η δυναμική της ομάδας;
- Πώς ορίζεται η διεργασία της ομάδας;
- Πώς ορίζονται οι παραγωγικές ομάδες;
- Πώς ορίζονται οι αντιπαραγωγικές ομάδες;

Ορισμός

Ομάδα ορίζεται ως μια συνάθροιση ατόμων

Κάθε άτομο έχει **συνείδηση** της παρουσίας των άλλων,

Αλληλεπιδρά με τους άλλους,

Έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις ως μέλος αυτής,

Μοιράζεται μία **κοινή ταυτότητα**,

Βιώνει **κάποια μορφή εξάρτησης** από τους άλλους για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Τα κριτήρια για τη δημιουργία μιας ομάδας

- ❖ Τυπική κοινωνική δομή
- ❖ Διαπροσωπική αλληλεπίδραση
- ❖ Παρουσία **τριών** ή περισσότερων ατόμων
- ❖ Κοινός στόχος
- ❖ Αλληλεξάρτηση
- ❖ Αυτο-ορισμός των μελών της ομάδας ως μέλη μιας ομάδας
- ❖ Αναγνώριση από τους άλλους

Ιδανικός αριθμός = 5-20 άτομα

Ετερογενείς Ομάδες: Αποτελούνται από άτομα διαφορετικής εθνικότητας, ηλικίας, φύλου, εργασιακής θέσης κτλ.

Ομοιογενείς: Αποτελούνται από άτομα που μοιράζονται κάποια κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία τη δεδομένη χρονική στιγμή είναι πιο σημαντικά από τις διαφορές τους (π.χ. μητέρες ανηλίκων, άνεργοι, άτομα με ειδικές ανάγκες, καρκινοπαθείς, αλκοολικοί).

Βασικό **μειονέκτημα των ετερογενών ομάδων** είναι ότι μπορεί να αυξάνουν το **άγχος** αλλά πιο **αποτελεσματικές** στη λήψη των αποφάσεων.

Οι **ομοιογενείς ομάδες** προσφέρουν **μεγαλύτερη ασφάλεια** και ιδιαιτέρως όταν διαχειρίζονται ευαίσθητα ζητήματα που απαιτούν εχεμύθεια αλλά είναι λιγότερο **πλούσιες** σε ερεθίσματα.

Ομάδες

Ομάδα

«για να υπάρξει ομάδα θα πρέπει να υπάρχει αλληλεξάρτηση των μελών της ομάδας ως προς την επίτευξη συγκεκριμένων εργασιών και στόχων» Kurt Lewin

«Η αποδοχή του ατόμου από την ομάδα αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησής του και την ψυχική του υγεία, με το στοιχείο αυτό να εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονο στην εφηβεία» (Yalom 2006)

Ισχυρή ομάδα

«τα μέλη έχουν στενή σχέση μεταξύ τους, επενδύουν σημαντική ενέργεια και ωφελούνται από τη συμμετοχή τους σε αυτήν με διάφορους τρόπους» (Douglas 1997: 43).

Η ζωή των Ομάδων

Ο Jacques (Tennant 1997) έχει καταγράψει **δώδεκα προσεγγίσεις**, οι οποίες περιγράφουν την εξέλιξη και τη ζωή των ομάδων μέχρι την ολοκλήρωσή της.

Κάθε ομάδα έχει **τρία έως έξι στάδια** ζωής.

Σε κάθε στάδιο η ομάδα πρέπει να αντιμετωπίσει θέματα **ηγεσίας, εξουσίας και διαπροσωπικών σχέσεων**

Στις εκπαιδευτικές ομάδες (Tuckman 1965) κάθε ομάδα διανύει **πέντε στάδια** που είναι σημαντικά για τον **ιδανικό τρόπο λήψης απόφασης**

Στάδια Tuckman

Σχηματισμός (Forming): Σε αυτό το στάδιο οι εκπαιδευόμενοι κά- νουν 'σαν να' τα πηγαίνουν καλά μεταξύ τους.

Η ομάδα προσπαθεί να βρει τον στόχο και τον προσανατολισμό της, δηλαδή να διερευνήσει τις προσδοκίες των μελών της.

Οι εκπαιδευόμενοι έχουν άγχος, νιώθουν εξαρτημένοι από τον εκπαιδευτή, θέλουν να έχουν τον έλεγχο της κατάστασης και συνήθως υιοθετούν 'κοινωνικά αποδεκτές' συμπεριφορές.

Στη διάρκεια αυτού του σταδίου εκδηλώνεται το άγχος της ομάδας και η εξάρτησή της από τον εκπαιδευτή.

Καταιγισμός –Σύγκρουση(Storming)

- Έντονο άγχος,
- Έλλειψη σαφήνειας των στόχων
- Αντιπαράθεση με τον εκπαιδευτή και μεταξύ τους για το ποιος θα έχει τον έλεγχο της ομάδας
- Φαινόμενο του ‘αποδιοπομπαίου τράγου’
- Αρνητικά σχόλια
- Έντονη κριτική των εκπαιδευομένων προς τον εκπαιδευτή
- Συγκρούσεις ανάμεσα στις υπο-ομάδες
- Αμφισβήτηση του ρόλου του εκπαιδευτή
- Αντιστάσεις απέναντι στον εκπαιδευτή και στη διεκπεραίωση των εργασιών
- Πόλωση
- Συναισθηματική αντίσταση των μελών στις απαιτήσεις του προγράμματος

Θέσπιση Κανόνων(Norming)

Άγραφτοι διαχρονικοί κανόνες σημαντικοί για την ομαλή ρύθμιση της ομάδας

Αποκλεισμός από την ομάδα (π.χ. νέα μέλη)

Αίσθηση ασφάλειας στα μέλη

Εμπιστοσύνη ανάμεσα στα μέλη

Σεβασμός στις απόψεις των άλλων,

Σεβασμό στον χρόνο προσέλευσης και αποχώρησης

Έγκαιρη ενημέρωση

Κουλτούρα Ομάδας

Δράση(Perfroming)

Η ομάδα εργάζεται για έναν **συγκεκριμένο στόχο** με μεγάλη **δέσμευση**, αποτελεσματικότητα και **συνεργασία**.

Επιλύονται **διαπροσωπικά προβλήματα**

Τερματισμός-Πένθος (Adjourning-Mourning)

Οι στόχοι έχουν επιτευχθεί

Οι ρόλοι έχουν ολοκληρωθεί

Έχει μειωθεί η εξάρτηση των μελών από την ομάδα και ο συναισθηματικός δεσμός τους με αυτή

Η ομάδα βρίσκεται στη φάση του αποχωρισμού και στην ολοκλήρωση των ρόλων και των εργασιών.

Φάση	Εργασίες	Προσωπικές σχέσεις
Σχηματισμός	Προσανατολισμός	Έλεγχος και εξάρτηση
Καταιγισμός/Σύγκρουση	Οργάνωση για επίτευξη στόχων	Σύγκρουση στην ομάδα
Νορμοθέτηση/ Θέσπιση Κανόνων	Ανταλλαγή πληροφοριών	Συνοχή της ομάδας
Δράση	Επίλυση προβλημάτων	Αλληλεξάρτηση

Δυναμική και διεργασία ομάδας

Πώς ορίζεται η **δυναμική** μιας ομάδας;

Πώς ορίζεται η **διεργασία** μιας ομάδας;

Πόσα είδη διεργασιών υπάρχουν;

Ποιες είναι οι **βασικές υποθέσεις**;

Ποιοι **παράγοντες** επηρεάζουν τη δυναμική και τη διεργασία των ομάδων;

Ποια τα **στάδια** στη δυναμική της ομάδας;

Η 'δυναμική' της ομάδας

Οτιδήποτε συμβαίνει σε μια ομάδα.

Αξίες

Ποιότητα του ηγέτη,

Ενεργητική συμμετοχή των μελών

Είδος, φύση και δομή

Συνοχή

Σχέση με το ευρύτερο περιβάλλον

Αλληλεπίδραση των μελών.

The rope represents unseen dynamics

Η 'διεργασία' της ομάδας

Σε όλα τα είδη ομάδων έχουν καταγραφεί **εννέα** συνολικά διεργασίες

Τρόποι αλληλεπίδρασης

Σχέσεις Εξουσίας (ποιος κυριαρχεί, ποιους αποβάλλει κτλ.)

Τρόποι επικοινωνίας και συντονισμού

Η **συμπεριφορά** των εκπαιδευομένων

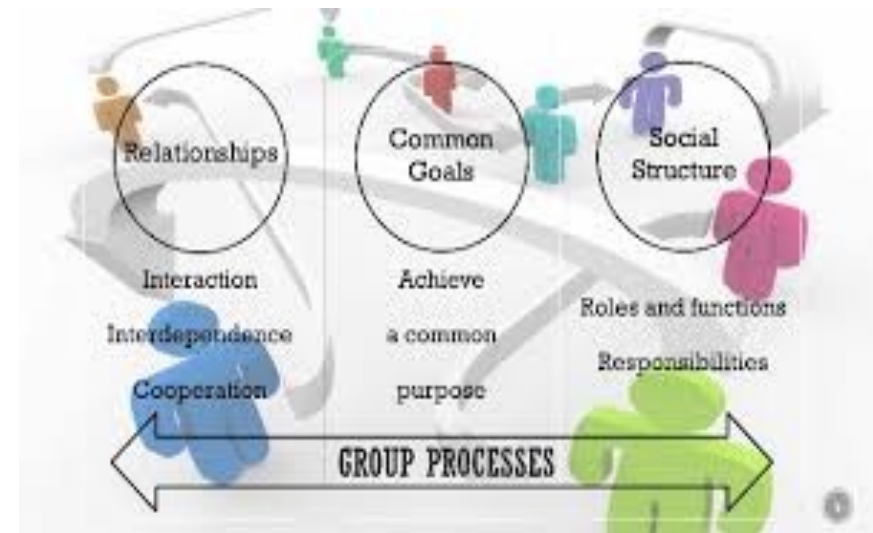
Σχέσεις

Ρόλοι

Αντιμέτωπιση των συγκρούσεων/ λήψη αποφάσεων

Συναισθηματική κατάσταση της ομάδας

Αποτελεσματικότητα της ομάδας στην επίτευξη των στόχων, στην αντιμετώπιση κρίσεων και στη λήψη αποφάσεων, χωρίς τον εξοστρακισμό ή τον στιγματισμό ορισμένων μελών της ομάδας.

Ψυχοδυναμική προσέγγιση -Kurt Lewin

Βιωματική μάθηση, δυναμική των ομάδων και **έρευνα δράσης**.

Εισηγητής του όρου **‘δυναμική των ομάδων’**

Η συμπεριφορά των ανθρώπων σε μία ομάδα έχει τις ρίζες της στην **παιδική ηλικία** και συγκεκριμένα στην **ποιότητα** των οικογενειακών σχέσεων.

Όταν η ομάδα προσφέρει **ασφάλεια** και σέβεται το δικαίωμα έκφρασης των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών, χωρίς να τους **‘ειρωνεύεται’**, να τους **‘υποτιμά’** ή να τους **‘εξοστρακίζει’**, τότε εκπαιδευόμενοι και εκπαιδευτές μπορούν να επιβληθούν στα δυσάρεστα συναισθήματά τους.

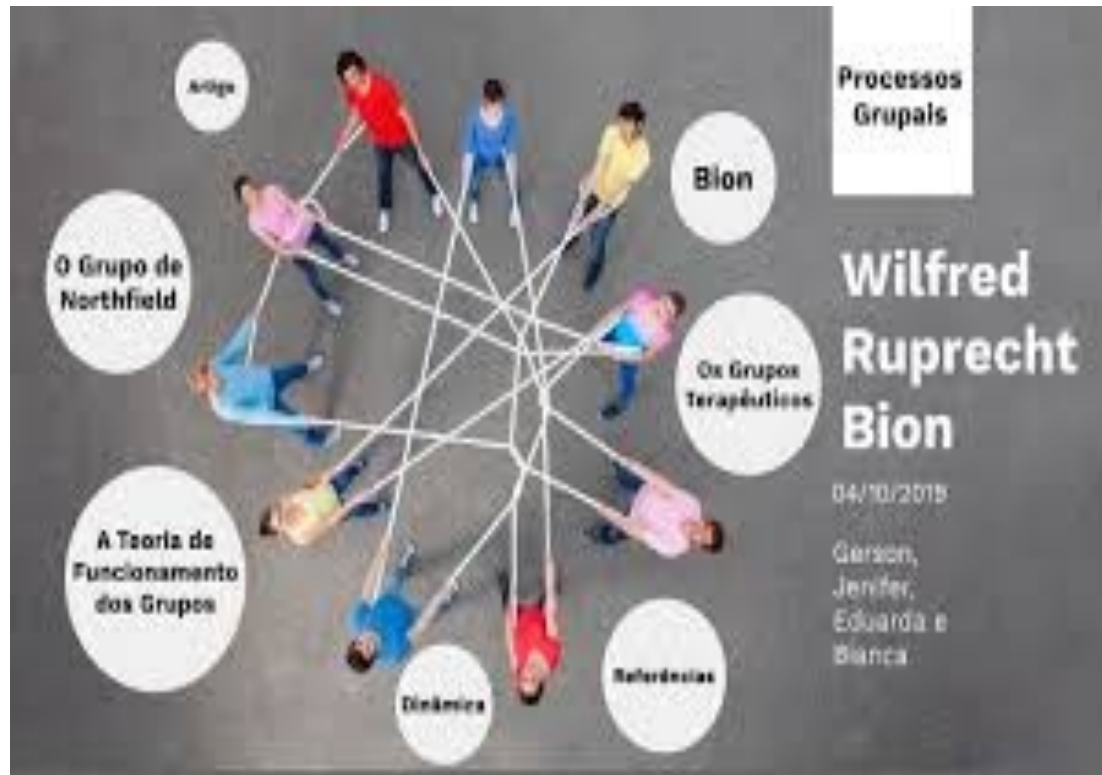
Οι εκπαιδευτικές ομάδες (T-groups)

- Kurt Lewin (1945)
- 8-15 άτομα
- Έμφαση στο **εδώ και τώρα**
- **Ετερογενείς** ομάδες καλύτερα από ομοιογενείς
- Έμφαση στο **Τι-Πώς-Γιατί** στις διαπροσωπικές σχέσεις
- Μάθηση μέσω **δράσης**
- **Εποπτεία**

Wilfred Bion, Experiences in Groups (1961)

“It is so important to dare to think or feel whatever you do think or feel, never mind how un-scientific it is.”

— Bion

Bion (2000) - τρεις βασικές υποθέσεις

Το ζευγάρωμα (pairing) **(baP)**

Η εξάρτηση (dependency) **(baD)**

Η σύγκρουση-φυγή (fight-flight) **(baF)**

Form of basic-assumption mentality	Form of interaction	Form of work-group mentality
baP e.g. idealized pair the source of hope	Pairing: influence from two people/ groupings	WP e.g. friendship as a foundation for thinking together
baD e.g. idealization of the 'knowing' leader	Dependence: a single leader plus follower/s	WD e.g. leader authorised to guide group thinking process; role clarity
baF e.g. projecting anxiety onto an out-group	Fight-flight: us and them	WF e.g. fierce struggle with an imposed challenge; active engagement with difference

Πώς αξιοποιούνται οι ομάδες στο πλαίσιο της Διά- βίου μάθησης;

Οι πρώτες προσπάθειες αξιοποίησης των ομάδων στην εκπαίδευση συναντώνται ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '30 στην εκπαίδευση ατόμων με **συναισθηματικά προβλήματα και προβλήματα συμπεριφοράς**

Πρωτοπόρος και στο πεδίο αυτό ήταν ο **Sigmund Freud** ο οποίος υποστήριξε την άποψη ότι η **ψυχανάλυση έχει ευρεία εφαρμογή στην εκπαίδευση** ακριβώς επειδή ο εκπαιδευτής μπορεί να καταλάβει καλύτερα μέσα από την **ανάλυση των δυναμικών της ομάδας** τους εκπαιδευομένους του.

Η **Anna Freud**, η οποία είχε εκπαιδευτεί αρχικά ως **δασκάλα**, υποστήριξε ότι η **σχέση ψυχανάλυσης και παιδαγωγικής** μπορεί να βοηθήσει τον εκπαιδευτή να κατανοήσει βαθύτερα τη **διεργασία της εκπαίδευσης** ως ένα πεδίο τόσο **γνωστικό όσο και συναισθηματικό**, έχοντας πάντα στόχο την προώθηση της μάθησης.

Εφαρμογή των ομάδων στην **εκπαίδευση παιδιών** και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η δυναμική των ομάδων βοηθά τους εκπαιδευτές να κατανοήσουν καλύτερα τη συμπεριφορά των παιδιών στην τάξη και επομένως να τα βοηθήσουν στην επίτευξη της μάθησης (Bradford, Benne & Lippitt 1948).

Πώς αξιοποιούνται οι ομάδες στην Εκπαίδευση Ενηλίκων

Η εκπαίδευση σε ομάδες βασίζεται στην ιδέα ότι η **μάθηση είναι εν μέρει** αποτέλεσμα της **αλλαγής των στάσεων**

Η εκπαίδευση αποτελεί μέσο **αντιμετώπισης της αντίστασης στην αλλαγή.**

Οι εκπαιδευόμενοι συναινούν στην αλλαγή μέσα από τη **συζήτηση** με τους άλλους και την **προσωπική δέσμευση** στην ομάδα για λήψη αποφάσεων.

Ο Yalom (1995) υποστηρίζει ότι σε αυτές τις συνθήκες αναπτύσσονται σημαντικοί και ουσιαστικοί παράγοντες που έχουν ιδιαίτερη αξία για εκπαιδευτές και εκπαιδευομένους.

Ο Yalom (1995)
υποστηρίζει ότι
σημαντικοί
παράγοντες
αλλαγής είναι:

Η ανταλλαγή πληροφοριών: Διευρύνει τους ορίζοντες εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων. Οι νέες γνώσεις δεν αξιοποιούνται απαραίτητως άμεσα, αλλά ενδέχεται να γίνουν σημαντικές σε κάποια άλλη χρονική στιγμή.

Ο αλτρουισμός: Πολλοί εκπαιδευόμενοι, λόγω των προηγούμενων εμπειριών τους, αισθάνονται ότι δεν έχουν τίποτα να προσφέρουν ή έχουν τόσες πολλές ανάγκες που χρειάζονται συνεχή φροντίδα. Μετέχοντας σε εκπαιδευτική ομάδα μπορούν να μάθουν ότι έχουν να προσφέρουν στους άλλους και ότι θα ωφεληθούν και οι ίδιοι από αυτή τη διαδικασία.

Η ανάπτυξη των τεχνικών κοινωνικοποίησης: Οι εκπαιδευόμενοι θα μάθουν στην πορεία ποιες συμπεριφορές ενθαρρύνουν την αρμονική αλληλεπίδραση και ποιες προκαλούν αντιπαράθεση.

Η μίμηση: Οι εκπαιδευόμενοι μιμούνται τις συμπεριφορές ή τις στάσεις κάποιου που θαυμάζουν ή σέβονται, και επομένως είναι σημαντικό να δίνεται έμφαση στην έννοια του σεβασμού.

Η ελπίδα για το μέλλον: Έργο των εκπαιδευτών είναι να αυξήσουν την αυτοπεποίθηση των εκπαιδευομένων, αλλά και την υποστήριξη και τη βοήθεια που μπορούν να λάβουν από τους συν- εκπαιδευομένους τους.

Η συνοχή της ομάδας

Ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευόμενοι αισθάνονται **δεμένοι** μεταξύ τους και με την ομάδα στο σύνολό της,

---

Αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην εκπαίδευση ενηλίκων τόσο για την **πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης**.

Συμβάλλει επιπλέον στη **μείωση του άγχους**, στη μείωση των **εντάσεων** και στην αντιμετώπιση των **αντιστάσεων** των εκπαιδευομένων απέναντι στη μαθησιακή διεργασία.

Ένας τρόπος για την επίτευξη της συνοχής είναι η **δημιουργία μικρών ομάδων** των τεσσάρων έως έξι ατόμων στο πλαίσιο της μεγάλης ομάδας των 20-30 ατόμων.

α) για την ανάπτυξη των **ικανοτήτων επικοινωνίας** των ενηλίκων εκπαιδευομένων

β) για την επίτευξη της **προσωπικής τους ανάπτυξης** και ωρίμανσης και

γ) για την ανάπτυξη των επαγγελματικών και **νοητικών τους ικανοτήτων**

Εκπαιδευτές και Εκπαιδευόμενοι - ρόλοι στην ομάδα

-
- Πώς ορίζεται ο ρόλος;
-
- Ποιοι ρόλοι εμφανίζονται σε μια ομάδα;
-
- Πώς ορίζονται οι δυσλειτουργικοί ρόλοι;
-
- Ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτή;
-
- Ποια είναι τα εμπόδια στην επικοινωνία;
-
- Πώς διαμορφώνεται το καλό συναισθηματικό κλίμα;
-
- Ποια η σημασία της γλώσσας του σώματος;

Τι είναι ρόλος;

Ρόλος θεωρείται «*ένα πρότυπο ή τύπος συμπεριφοράς, το οποίο αναπτύσσεται υπό την επίδραση ενός σημαντικού προσώπου του περιβάλλοντος ενός ατόμου*». Κάθε εκπαιδευόμενος διαθέτει ένα **ρεπερτόριο** ρόλων.

Οι ρόλοι περιλαμβάνουν:

- τις προσδοκίες των εκπαιδευομένων για μια συγκεκριμένη κατάσταση
- τις προσδοκίες των εκπαιδευομένων για τις **αντιδράσεις των άλλων**
- τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευόμενοι λειτουργούν σε μια συγκεκριμένη κατάσταση

Τυπολογία Ρόλων

Οι ρόλοι μπορεί να είναι:

1. Λειτουργικοί
2. **Δυσλειτουργικοί**
3. **Επίσημοι** ή **Ανεπίσημοι** (π.χ. μία ομάδα έχει ορίσει ένα μέλος της ως συντονιστή της ομάδας (*επίσημος ή φανερός ρόλος*), ενώ στην ουσία ένα άλλο μέλος συντονίζει την ομάδα (*ανεπίσημος ή κρυφός ρόλος*).
4. Οι **‘κρυφοί’** ρόλοι δυσχεραίνουν την επικοινωνία στην ομάδα.
5. Ορισμένες φορές οι εκπαιδευόμενοι είναι σε θέση να κατανοήσουν τους ‘κρυφούς’ ρόλους που διαδραματίζονται στην ομάδα, ενώ άλλες φορές δυσκολεύονται να τους αντιληφθούν.

Για τον λόγο αυτόν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι και ο εκπαιδευτής είναι αναγκαίο να μπορούν κατά καιρούς να **αποστασιοποιούνται** από την ομάδα για να παρατηρήσουν τη συμπεριφορά των άλλων, αλλά και για να έχουν τη δυνατότητα για **αυτο-παρατήρηση**, προκειμένου να κατανοήσουν τη δική τους συμπεριφορά και στάση.

Χαρακτηριστικοί ρόλοι

Ο **κυριαρχικός** εκπαιδευόμενος

Ο **λεπτολόγος**

Ο **ομιλητικός** μιλάει συχνά, όχι όμως επί της ουσίας, και συνήθως αμέσως από κάποιον άλλον σχολιάζοντας τα όσα είπε.

Το **θύμα** διηγείται συνήθως θλιβερές ιστορίες και δράματα και την ίδια στιγμή ελέγχει να δει εάν οι άλλοι τον ακούν.

Ο **αφηγητής** έχει συνήθως δυσκολίες στην έκφραση και χρειάζεται πολύ χρόνο μέχρι να πει αυτά που θέλει, χωρίς να ξέρει πότε να σταματήσει.

Ο **ευαίσθητος** συνήθως προσβάλλεται με το παραμικρό. Μοιάζει με το θύμα, αλλά συχνά είναι πολύ ευαίσθητος και πληγώνεται πραγματικά.

Ο **επιθετικός** νιώθει συνήθως θυμό που θέλει να τον εκφράσει προς τα έξω, χωρίς να ενδιαφέρεται για τον αποδέκτη.

Ο **προσαρμοστικός**

Το **στρείδι**

Το **φάντασμα** είναι κορυφή στην κρυφή ατζέντα και χρησιμοποιεί την ομάδα για προσωπικό όφελος.

Ψυχοδυναμική προσέγγιση – Από που πηγάζουν οι ρόλοι;

Οι μορφές **αντίστασης** των εκπαιδευομένων στις δραστηριότητες της ομάδας εκφράζονται με ορισμένες τάσεις και συμπεριφορές, όπως είναι:

- η **μονοπώληση** του ενδιαφέροντος της ομάδας από ορισμένα μέλη
- η **δημιουργία υπο-ομάδων**, οι οποίες λειτουργούν ανασταλτικά στις δραστηριότητες της ομάδας
- η κατασκευή **αποδιοπομπαίων τράγων**
- η **έλλειψη συνεργασίας** στην ομάδα
- η **επιδεικτική σιωπή** και η **απόσυρση** ορισμένων εκπαιδευομένων από τις δραστηριότητες της ομάδας

Οι **αντιστάσεις** και η γενικότερη συμπεριφορά των εκπαιδευομένων στην ομάδα σχετίζονται με την **προσωπική ιστορία** κάθε ατόμου.

Ως παιδιά συγκρουσιακές σχέσεις με τα σημαντικά πρόσωπα της ζωής τους, τότε είναι πιθανότερο και ως ενήλικες να έχουν συγκρούσεις με τον εκπαιδευτή.

Οι συγκρούσεις αυτές θα αναδυθούν με τη μορφή της **αντίστασης** και θα προκαλέσουν εμπόδια στη μαθησιακή διεργασία.

Ο ρόλος του Εκπαιδευτή Ενηλίκων στην ομάδα

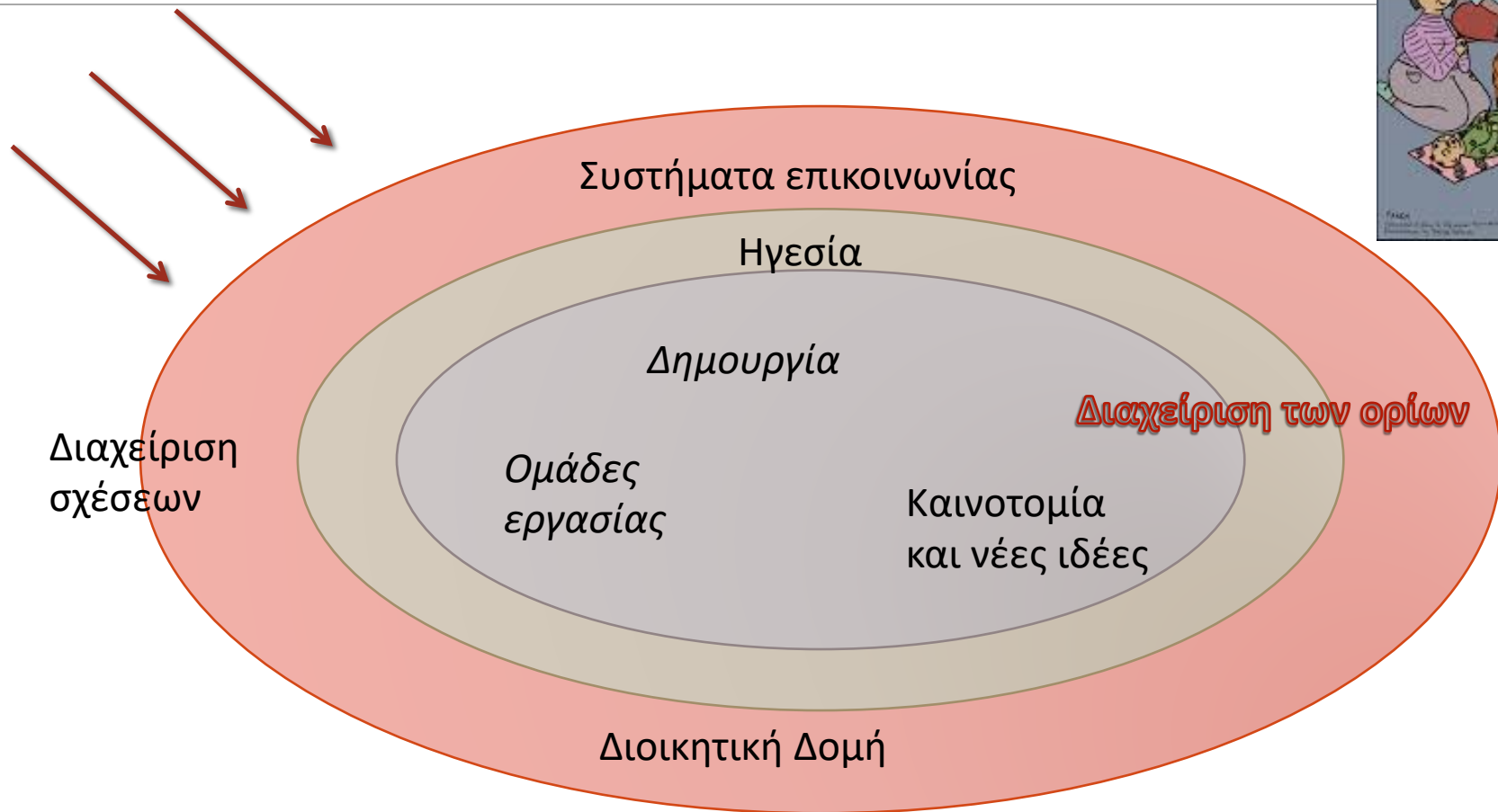

- Πώς ορίζεται ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στην ομάδα;
- Τι σημαίνει ο εκπαιδευτής ως **διευκολυντής** της ομάδας;
- Πώς μπορεί να είναι αποτελεσματικός στον ρόλο του;
- Ποιες τεχνικές και στρατηγικές υιοθετεί στην ομάδα;

Holding Environment (Συγκρατητικό /Διευκολυντικό περιβάλλον)

Εξωτερικό περιβάλλον μη ελεγχόμενο και με προκλήσεις

Ο ρόλος του εκπαιδευτή ως διευκολυντή

- **Ενσυναίσθηση** ότι με την παρουσία του επηρεάζει τους εκπαιδευομένους
- Ικανότητα να αναγνωρίζει **τα δικά του λάθη**
- **Αποδοχή κριτικής** από τους εκπαιδευομένους,
- **Ουσιαστικό ενδιαφέρον** για τους εκπαιδευομένους και την πορεία της μάθησής τους
- ‘Ξεδίπλωμα’ της ταυτότητάς του, δηλαδή να λειτουργεί σύμφωνα με τις προσωπικές του **αρχές** και όχι σύμφωνα με τις προσδοκίες των άλλων
- Πίστη στην **ομαδική διαδικασία** ως βασικής παραμέτρου για την κατάκτηση της γνώσης
- Δημιουργικότητα και καινοτομία στην **αξιοποίηση των εμπειριών** των εκπαιδευομένων

Στυλ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ

Όταν το στυλ του ηγέτη της ομάδας είναι **δημοκρατικό**, τότε προάγεται η **αυθεντικότητα**, η συνείδηση της ομάδας και η φιλία.

Όταν το στυλ του είναι **αυταρχικό** ή **απολύτως επιτρεπτικό**, τότε προκαλείται **επιθετικότητα**, **θυμός** και **δυσφορία**.

Η επίτευξη, επομένως, των μαθησιακών στόχων προϋποθέτει ότι ο εκπαιδευτής ενηλίκων διαθέτει **σημαντικές διαπροσωπικές δεξιότητες**, οι οποίες προάγουν τη σχέση του με τους ενήλικους εκπαιδευομένους

είναι σημαντικό να γνωρίζει τι **σημαίνει εκπαίδευση σε ομάδες**, αλλά και τη **δυναμική** κάθε ομάδας

Τι μπορεί να κάνει ο εκπαιδευτής ενηλίκων

- Να επιδιώκει την **οπτική επαφή** με τους εκπαιδευομένους

- Να δίνει σημασία στα **μη λεκτικά μηνύματα** που είναι ενδεικτικά της συναισθηματικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται οι εκπαιδευόμενοι

- Να **αξιοποιεί τα λεκτικά μηνύματα**

- Να **προσκαλεί**, αλλά και να αποτρέπει ορισμένους εκπαιδευομένους από τη συζήτηση, όταν διαπιστώνει ότι ξοδεύουν άσκοπα τον χρόνο της ομάδας

- Να αναγνωρίζει τη **συμβολή** κάθε εκπαιδευομένου στην ομάδα

- Να **θέτει τις κατάλληλες ερωτήσεις** στην ομάδα

- Να **προτρέπει τους εκπαιδευομένους να αναπτύσσουν τις ιδέες τους**

- Να **προσανατολίζει τη συζήτηση** προς τη σωστή κατεύθυνση.

Η εκπαίδευση σε ομάδες

Πρωθεί την **αυτογνωσία** διαμέσου της αλληλοϋποστήριξης και της αμοιβαίας ανατροφοδότησης

Ενθαρρύνει τη **δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης**

Συμβάλλει στην επίτευξη της αρχής '**Μαθαίνω πώς να μαθαίνω**' (Jarvis 2004· Tennant 1997).

Βοηθά την εκπαιδευτική ομάδα να αναπτύξει έναν **κοινό σκοπό**

Τα μέλη της εκπαιδευτικής ομάδας μπορούν να αποκτήσουν **ταυτότητα** και να **θέσουν όρια** στις σχέσεις τους με τους άλλους

Βοηθάει τους εκπαιδευομένους να **νιώσουν άνετα** μεταξύ τους

Συνεισφέρει στην **αναγνώριση της αξίας της συνεισφοράς** κάθε εκπαιδευομένου

Κάθε εκπαιδευόμενος μπορεί να αναπτύξει την **ικανότητα διαχείρισης της ενδεχόμενης δυσαρέσκειάς** του και να την αντιμετωπίσει στην τάξη

Βοηθάει στη δημιουργία κλίματος **αμοιβαίας εμπιστοσύνης**, με στόχο την **ανάπτυξη της επικοινωνίας** των μελών της ομάδας και τον **δημοκρατικό διάλογο**

Βοηθάει στην **κατανόηση των βιωμάτων, των στάσεων και των προσωπικών παραδοχών** κάθε μέλους της ομάδας, συμπεριλαμβανόμενου του εκπαιδευτή

Συνεισφέρει στον **κριτικό στοχασμό**, την αλλαγή των αντιλήψεων και την υιοθέτηση θετικής στάσης και συμπεριφοράς